

Dåbskommissionens midtvejsrapport er fattig på nødvendig nytænkning

Dåbskommissionen har offentliggjort sin midtvejsrapport. Den er nogenlunde så fattig på nødvendig nytænkning, som man kunne forvente med et kommissorium, der på afgørende punkter er skøjtet uden om svaghederne i folkekirkens nuværende dåbsritual.

Kommissionen har fremlagt tre liturgiske modeller med forskellige variationsmuligheder. Det er ikke færdigt udarbejdede ritualforslag, der sendes i høring, men blot tre liturgiske modeller, der indeholder byggesten til, hvad kommissionen forestiller sig muligvis kunne indgå i et kommende dåbsritual.

Det hedder indledningsvis i rapporten, at kommissionen ikke har været i tvivl om det gældende dåbsrituals gyldighed og slidstyrke. Kommissionen har derfor, som det hedder, "i høj grad arbejdet i forlængelse af det eksisterende rituals grundstruktur og karakter".

Mangel på nytænkning i dåbsbønnen

Nu er det rimeligt nok, at en ritualrevision tager udgangspunkt i det bestående. Et nyt ritual bør genbruge, hvad genbruges kan af det eksisterende ritual – både af respekt for traditionen og for at sikre ritualhandlingens genkendelighed bedst muligt.

Skal projektet lykkes, forudsætter det dog, at de folk, der arbejder med ritualets fornyelse, gør sig umage med at forstå, hvad svaghederne er i det eksisterende ritual. Men her må man desværre sige, at resultatet af dåbskommissionens anstrengelser lader noget tilbage at ønske.

Selve dåbsritualets indledning har dog ikke brug for nytænkning. Lovprisningen i 1. Pet. 1,3 fungerer fint som indgangsportal til dåbshandlingen. Lovprisningen har fokus på den genfødsel af menneskeslægten, som Jesus Kristus har bragt i stand. Fokus på det frelseshåb, som denne genfødsel har affødt.

Kommissionen har i alle tre ritualmodeller bibeholdt 1. Pet. 1,3 som indledningsord til dåbshandlingen. Men så snart vi kommer til den såkaldte dåbsbøn, savner man nytænkning.

En dåbsbøn skal pege på Kristi gerning

Vi kender formuleringen i det autoriserede rituals dåbsbøn: "Vi takker dig, himmelske Fader, fordi du ved din enbårne Søn har givet os den hellige dåb, hvori du gør os til dine børn og skænker os Helligånden med syndernes forladelse og det evige liv".

På overfladen fremtræder bønnen som en takkebøn henvendt til Gud, men reelt er bønnen en belæring henvendt til menigheden. Menigheden skal belæres om dåbens virkninger.

Nu kan det ikke være en dåbsbøns opgave at gøre reklame for dåbens virkninger, som om disse virkninger er iboende i dåben og automatisk udløses ved ritualhandlingens udførelse. En ordentlig dåbsbøn skal ikke pege på, hvad dåbshandlingen som sådan udvirker. Den skal pege på, hvad Kristus har udvirket og vil dele med os.

Kommissionen har imidlertid sagt god for den autoriserede dåbsbøn, som fremlægges med nogle få sproglige justeringer. Alligevel har kommissionen fundet anledning til at fremlægge fem alternative forslag til ritualets indledende dåbsbøn.

Ingen af de i alt seks dåbsbønner, som kommissionen bringer i forslag, indeholder dog så meget som blot en antydningvis henvisning til den dåb, som Jesus modtog ved Johannes Døber og som blev indvielsen til hans gerning som Guds Søn på jord.

Kommissionen anser åbenbart Jesu dåb for en begivenhed, der er irrelevant for forståelsen af dåbens sakramente!

Dåbsbefalingen forudsætter en indarbejdet dåbspraksis

Takket være den manglende henvisning til Jesu dåb lader de foreslåede dåbsbønner det stå hen i det uvisse, hvor dåben i grunden kommer fra, og i hvilken forstand den kristne dåb kan siges at være et sakramente, indstiftet af den treenige Gud.

Måske kunne tekstlæsningerne råde bod på denne mangel? Men her viser det sig, at kommissionen vil fastholde samme to tekstlæsninger, som vi kender fra det autoriserede ritual, dog i omvendt rækkefølge, således at den såkaldte dåbsbefaling i Matt. 28,18-20 bliver den umiddelbare optakt til dåben.

Argumentationen for den omvendte rækkefølge er, at "med dåbsbefalingen fra Mattæusevangeliet fremhæves Jesu ord til de første disciple som det mandat, som den kristne dåb bygger på."

Det hedder ligefrem i midtvejsrapporten, at "Matt. 28,18-20 har karakter af indstiftelsesord og begrunder dåben i Jesu løfte og befaling".

Men den bibelbrug er ikke troværdig!

Det turde være hævet over enhver rimelig tvivl, at den såkaldte dåbsbefaling (missionsbefaling) forudsætter en allerede indarbejdet dåbspraksis.

Den kristne dåb er ældre end dåbsbefalingen. Dåbsbefalingens formulering forudsætter, at disciplene udmærket ved, hvad det vil sige at døbe i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn.

De skal ikke have instruktioner i at foretage sig noget hidtil ganske ukendt. Hvad disciplene får pålagt, er at tage deres dåbspraksis med sig, når de drager ud som missionærer.

Hvis dåbsritualet skal sætte troværdige ord på dåbens indstiftelse og mandat, er det nødvendigt med en grundig teologisk besindelse.

Jeg mener, det bør fremgå af dåbsritualet, at den kristne dåb henter sit mandat fra Jesu Kristi egen dåb. Ifølge evangelierne var det nemlig ved dåben i Jordan, at Jesus fik mandat fra himlen til at være Guds Søn på jord. Og dermed fik mandat til at stifte den nådepagt, som vi holder dåb på i kirken.

Kommissionen opfatter den personlige tilspørgsel som en selvfølge

Midtvejsrapporten vidner om, at kommissionen ikke har haft øje for Jesu dåbs betydning for den kristne dåb. Rapporten vidner også om, at kommissionen ganske ureflekteret vil videreføre brugen af personlig tilspørgsel ved barnedåb.

Kommissionen har udnyttet, at det givne kommissorium kun har krævet overvejelser over temaet: fuld tilspørgsel kontra forkortet tilspørgsel, men ikke har krævet overvejelser over, hvorvidt det overhovedet er teologisk og folkeligt holdbart at opretholde folkekirkens særtradition med personlig tilspørgsel ved barnedåb.

Folkekirkens praksis med at tilspørge små børn, som om de er små voksne, har rødder tilbage til Luther og hans dåbsritualer. I dag støtter folkekirkens praksis sig først og fremmest på en nærmest firkantet fastholdelse af Grundtvigs dåbssyn.

Som bekendt opfattede Grundtvig den apostolske trosbekendelse som et gudgivent pagtsord, der skal lyde for at formidle dåbspagten mellem Gud og den enkelte.

Nu vil næppe nogen anfægte, at den apostolske trosbekendelse er en dåbsbekendelse, og at den bør lyde ved en dåbshandling. Spørgsmålet er bare, på hvilken måde den bør lyde.

Ved voksendåb er det logisk at lade bekendelsen lyde i tilspørgslens form. Simpelthen fordi den voksnes dåb er en bekendelseshandling, og fordi den voksne er i stand til at svare på de spørgsmål, der lyder.

Ved barnedåb er det ulogisk at tilspørge barnet, fordi barnets dåb ikke med rimelighed kan opfattes som en bekendelseshandling. Og af indlysende grunde er barnet ikke i stand til at svare på noget som helst. En barnedåb må derfor opfattes som en åndelig omsorgshandling fra forældrenes side til barnets bedste.

Kommissionen finder ikke anledning til at argumentere for personlig tilspørgsel ved barnedåb, men opfatter uden videre personlig tilspørgsel som en selvfølge.

Opfattelsen kommer til udtryk i en sætning som denne: "Hver enkelt døbt modtager hele dåbspagten udtrykt som en spørgende tilsigelse af trosbekendelsen".

Med en sådan udtalelse fristes man til at spørge dåbskommissionen, om det alene er i folkekirken, at dåbsbørn modtager "hele dåbspagten", medens børn, der døbes i fx Sverige eller Norge, kun modtager en delvis dåbspagt? Det tror jeg ikke, kommissionen kan mene i ramme alvor, men så bør den ikke ureflekteret holde fast ved folkekirkens særtradition.

Dåbskommissionens oplæg er nu sendt i høring. Tør man tro på, at høringsfasen for alvor kan råde bod på oplæggets mangler?